

LKO

Verksamhetsberättelse 2018

LKO, Lokal kompetensuppbyggnad i Oskarshamn - projekt kärnavfall.

Studiebesök vid Olkiluoto kärnkrafts- och kärnavfallsanläggning och Eurajoki kommun tillsammans med Regionförbundet Kalmar län

Projektledarens förord

2018 var det år kommunen tog beslut i den så kallade vetofrågan inför regeringens prövning av tillåtligheten för inkapslingsanläggningen Clink. Det var även ett år av väntan på de kompletteringar regeringen har begärt att SKB ska ta fram till sin ansökan och ett år då miljödepartementet utreder förslag till ändrad kärntekniklag.

LKO har under året deltagit i flera möten och seminarier, bland annat Kärnavfallsrådets rundabordssamtal och Strålsäkerhetsmyndighetens Nationella strålsäkerhetsdag.

Vi har anordnat en studieresa till Olkiluoto kärnkraftsanläggning och Eurajoki kommun i Finland. LKO har även, tillsammans med Regionförbundet Kalmar län, besökt kommunfullmäktige i Västerviks och Hultsfreds kommuner för att informera om det pågående arbetet i kärnavfallsfrågan.

LKO-processen har pågått sedan mitten av 1990-talet. Många olika konstellationer och grupper med politiker, föreningar och allmänhet har arbetat med platsvalsfrågan, platsundersökningarna och slutligen tillståndsansökan. Detta var Granskningsgruppens sista år i LKO-arbetet. Gruppen har varit aktiv sedan 2010 och har aktivt granskat SKBs ansökan med alla kompletteringar och underlag som har lämnats under åren. När kommunfullmäktige i juli 2018 väl hade tagit ställning i vetofrågan blev det tydligt att organisationen för LKO-arbetet skulle behöva stöpas om. Den processen valde kommunen att förlägga till 2019.

Oskarshamn 2019-03-29

Bodil Liedberg Jönsson
Projektledare

Verksamhetsberättelse 2018

Kortfattad redovisning

LKO-projektets huvuduppgift har hittills varit att förbereda ett komplett underlag för kommunfullmäktiges beslut om eventuell lokalisering av en inkapslingsanläggning till Oskarshamns kommun. Det har ställt stora krav på de medverkande att upprätthålla arbetssätt, inriktning och engagemang under mycket lång tid.

Det beslutstillfälle som avsågs var när kommunen skulle yttra sig till regeringen i tillåtlighets- ärendet, alltså fatta det så kallade vetobeslutet. Målsättningen var att alla frågeställningar av betydelse skulle vara genomlysta i det underlag som lämnades.

Detta medför att LKO-projektet har följande uppdrag:

- Bevaka att de övergripande kraven för kommunens medverkan i lokaliseringsprocessen uppfylls.
- Fortlöpande följa miljöfrågorna och projektets påverkan lokalt och regionalt.
- Fortlöpande följa säkerhetsfrågorna.
- Bevaka övrig samhällspåverkan kopplad till kärnavfallsprojektet.
- Initiera utredningar om frågeställningar som uppkommer.
- Öka och upprätthålla beslutsfattarnas och kommuninvånarnas kompetens inom kärnavfallsområdet, särskilt avseende inkapsling av använt kärnbränsle.
- Inhämta frågor och synpunkter från kommuninvånarna och våra grannkommuner.
- Upprätthålla internationella kontakter för att följa utvecklingen inom andra länders kärnavfallsprogram med tonvikt på lokalt deltagande.

Arbetet ska genomföras i den anda som utvecklats i projektet enligt Oskarshamnsmodellen med transparens och öppenhet som främsta ledstjärnor.

Övergripande krav

Kommunfullmäktige har fastställt ett antal övergripande krav för kommunens medverkan i kärnavfallsprocessen. Dessa, tillsammans med LKO-projektets uppdrag, redovisas nedan.

- **Inkapslingsanläggningen ska byggas och drivas med teknik och säkerhetstill-lämpningar i framkant av utvecklingen**

Kommentar: Vår utgångspunkt är att inkapslingsanläggningen ska bli en tillgång i kommunen genom god utformning, hög säkerhet, god miljö, hög teknisk standard, samt vara ett tekniskt och miljömässigt föredöme. Anläggningen kommer troligen att bli en av de första i sitt slag i världen och därmed bli ett intressant besöksmål för både experter och allmänhet.

Kvalitén på anläggningen ska framgå genom bland annat god arkitektonisk utformning, hög kvalitet på materialval såväl exteriört som interiört. Teknikval och processer i stort som i smått ska bygga på goda säkerhetsmarginaler och försiktighet i tillämpning. Anläggningar, installationer och processer ska löpande förbättras/dateras upp så att bästa möjliga teknik tillämpas.

Villkor, riktvärden och gränsvärden som kan innefattas i ett kommande tillstånd från miljödomstol eller regeringen ska ses som minimikrav. Vi anser att anläggningen ska ligga i framkant av utvecklingen, såväl inom miljöområdet som inom teknikval i övrigt.

- **Endast använt kärnbränsle som produceras i landet enligt SKB:s redovisning i skrivelse daterad 2006-03-17 beaktas i lokaliseringsprocessen.**

Kommentar: Formuleringen antogs av kommunfullmäktige den 8 maj 2006. SKB kunde därmed göra platsundersökningar för använt kärnbränsle från 60 års drift av kärnkraftverken. Antalet kapslat beräknades därmed till 6000 st.

Oavsett hur många kapslar som ska tillverkas är det endast avfall som uppstått i Sverige som kan bli aktuellt att hantera. Enligt svensk lag kan inte utländskt bränsle bli aktuellt att slutförvaras, och därmed inte heller inkapslas, i landet. Resultatet av utredningar inom samhällsprogrammet om såväl juridiska som politiska aspekter är att slutförvaring av utländskt avfall i Sverige inte kommer att aktualiseras av EU. Kommunens krav är så här långt uppfyllt.

I sin ansökan har SKB varit tvingad att ange vilka volymer som ansökan avser, dvs. hur många kapslar man vill kapsla in och deponera.

Medborgarnas acceptans och kommunens medgivande till en platsundersökning vilade på förutsättningen att SKB:s program endast omfattar använt kärnbränsle som produceras i landet. Även om det med nuvarande lagstiftning är tydligt att endast svenskt avfall får slutförvaras i landet, markerar kommunen sitt ställningstagande med detta övergripande krav.

- **En förutsättning för kommunens fortsatta medverkan i lokaliseringsprocessen är att det arbete som kommunen lägger ned även i fortsättningen till fullo ersätts av medel från kärnavfallsfonden.**

Kommentar: Oskarshamns kommun har sedan 1994 varit engagerad i slutförvarsfrågan. Därmed har vi på lokal nivå, tillsammans med Östhammars kommun, tagit ansvar för en nationell fråga. I kommunen finns ett starkt folkligt och politiskt stöd för det arbete som görs i projektet. Det är inte rimligt att detta arbete ska finansieras med kommunens ordinarie skattemedel. För att vi även i fortsättningen ska kunna möjliggöra ett stort deltagande och höja vår kompetens, krävs en fortsatt finansiering från Kärnavfallsfonden.

LKO:s uppdrag är att i samband med framtagandet och behandlingen av SKBs ansökan om inkapslingsanläggning presentera ett fullgott underlag för ett beslut i kommunfullmäktige. Beslutstillfället som avses är kommunens yttrande till regeringen inför tillåtighetsbeslutet (vetobeslutet) enligt miljöbalken. Detta kommer att ske tidigast år 2018. Det kommer att finnas behov av att bevaka frågeställningar i kärnavfallsfrågan även efter vetobeslutet. Bidraget från Kärnavfallsfonden avser informationsinsatser för lokalisering av slutförvarsanläggningar. Därmed faller bidrag efter regeringens lokaliseringsbeslut utanför nuvarande regelverk.

Oskarshamnsmodellen

Kommunen har dessutom konkretiserat LKO-arbetet med kärnavfallsfrågorna i sju punkter i något vi beskriver som Oskarshamnsmodellen:

- **Öppenhet och delaktighet**
Allt material på bordet, verkligt inflytande.
- **MKB vår plattform**
Vi tar fram underlag tillsammans med övriga parter men vi fattar våra beslut Oberoende av andra.
- **Kommunfullmäktige vår uppdragsgivare**
Kompetent uppdragsgivare som svarar inför väljarna.
- **Allmänheten är en resurs**
Tydlig process och konkreta förslag öppnar för engagemang och inflytande.
- **Miljögrupperna är en resurs**
Miljögrupperna och deras experter ger viktiga bidrag till arbetet.
- **SKB pressas till tydliga svar**
Vi måste ha kunskap för att ställa de svåra frågorna. Våra frågor måste få tydliga svar.
- **Myndigheterna är våra experter**
SSM deltar under hela processen. Vårt beslut tas efter myndigheternas ställningstagande.

LKO-projektets resurser och ekonomi

I LKO-projektet fanns följande anställda och internt köpta tjänster under 2018:

Projektledare LKO-projektet, Bodil Liedberg Jönsson, 75 %
Informationsansvarig, Anna Kinch, 40 %

Administrativa tjänster köps från kommunledningskontoret motsvarande 75 % tjänst. Till projektet kopplades dessutom konsulter som är projektledningens och arbetsgruppens experter Antonio Pereira och Bo Carlsson

I LKO-projektets organisation medverkar ca 22 personer, politiker, tjänstemän och intresserade kommuninvånare. Kommunala tjänstemän ersätts med en genomsnittskostnad på 200 kr per timme. Andra medverkande får sammanträdesarvoden på samma sätt som i den kommunala/politiska verksamheten.

LKO-projektet beräknade verksamhetens kostnader 2018 till 3,7 miljoner kronor. En ansökan lämnades in till Strålsäkerhetsmyndigheten på motsvarande belopp. Hela bidraget som beviljades kommer från kärnavfallsfonden.

Kostnaden för verksamheten under 2018 uppgår till 1 824 267 kronor.

Sammanställd resultat- och balansräkning framgår av bilaga 4.

Sammanfattning och pågående aktiviteter

Förslag till inkapslingsanläggning i anslutning till Clab.

1992 presenterade SKB, i sitt forskningsprogram FUD 92, sina planer på lokalisering och utformning av det svenska systemet för att slutförvara det använda kärnbränslet. I den ansökan för inkapslingsanläggningen Clink som lämnades in år 2011 är lokalisering vid Clab huvudalternativet. En alternativ lokalisering som även utretts är Forsmark.

Inkapslingsanläggningen är en komplicerad industriell anläggning där det använda, starkt radioaktiva, bränslet lyfts upp från CLAB:s bassänger till strålskyddade s.k. heta celler. Det använda bränslet som därefter hanteras i luft, placeras i stålbehållare. Dessa innesluts i kopparcylindrar som förses med ett kopparlock som svetsas på. SKB genomför i kapsellaboratoriet i Oskarshamns hamn ett utvecklingsprogram för att utveckla en säker teknik för svetsningsarbetet och den efterföljande kvalitetskontrollen.

Kommunen följer forskningen och utvecklingen i kapsellaboratoriet och på Äspö. Tekniken att svetsa samman lock och kapsel samt provning av fogarna har utvecklats och en svetsmetod, friction stir welding, har valts som referensmetod för ansökan enligt kärntekniklagen för inkapslingsanläggningen. Fortfarande pågår arbete med att utveckla metoder för oförstörande provning. Det är i första hand SSM som följer utvecklingen på inkapslingsområdet och en viktig del i granskningsgruppens uppdrag är att ta del av SSM:s arbete från denna uppföljning.

Även alternativa lokaliseringar av inkapslingsanläggningen ska utredas samt konsekvenserna av att ingen

åtgärd görs (ett så kallat nollalternativ). I november 2006 lämnade SKB in en ansökan till dåvarande SKI enligt kärntekniklagen om att få bygga en inkapslingsanläggning. SKB lämnade den 16 mars 2011 en samlad ansökan för hela slutförvarssystemet enligt både miljöbalken och kärntekniklagen. Ansökan för Clink har därefter kompletterats i olika omgångar och ärendet är nu hanterat av såväl Mark- och miljödomstolen som Strålsäkerhetsmyndigheten. Tillstånd att bygga inkapslingsanläggningen och slutförvaret hantearas därmed i ett sammanhang. Mark- och miljödomstolen genomförde under hösten 2017 domstolförhandlingar inför sitt yttrande till regeringen. Yttrande lämnas 2018-01-23. SSM lämnade samtidigt med sitt yttrande enligt Kärntekniklagen.

Granskningsgruppens deltagare 2018

Namn	Funktion
Charlotte Liliemark	Ordförande; opolitisk
Rigmor Eklind	Vice ordförande(s)
Sven-Gunnar Persson	Vice ordförande(kd)
Matti Wahlström	Politisk representant (v)
Tommy Skoog	Politisk representant (c)
Gunnar Westling	Politisk representant (mp)
Roland Johansson	Politisk representant (l)
Anders Stenberg	Politisk representant (m)
Anders Svensson	Politisk representant (sd)
Namn	Kommentar
Kristina Erlandsson	Repr. Samhällsbyggnadskontoret
Erik Ciardi	Repr. Regionförbundet
Catharina Lihnell Järnhester	Repr. Döderhults Naturskyddsförening
Lotta Bohman	Repr. Länsstyrelsen
Övriga	
Anna Kinch	Sekreterare
Bodil Liedberg Jönsson	Projektledare
Bo Carlsson	Expert
Antonio Pereira	Expert

Information och kunskapsuppbyggnad 2018

Granskningsgruppen har under 2018 haft tre ordinarie möten varav ett var en studieresa samt anordnat ett informationsmöte för allmänheten den 15 februari i Figeholm. Granskningsgruppens presidium har haft fyra möten under året.

LKO har i samverkan med Regionförbundet Kalmar län informerat Kommunfullmäktigeför-samlingarna i Västerviks och Hultsfreds kom-muner om kärnavfallsprocessen.

Vidare har LKO deltagit i:

- Nationell Hearing som anordnades av Östhammars kommun den 13:e februari,
- Två möten med Miljödepartementet angående utredningsuppdrag
- Kärnavfallsrådets kunskapslägesseminarium
- ENWD-möte i Dessel
- Arbetet med kunskapsöverföring till kommande generationer
- Paneldebatt i Almedalen anordnad av Östhammars kommun
- Nationella strålsäkerhetsdagen
- GMF/ENWD-möte i Wien,
- Möte med SSMs ledning
- Projektledaren har under året haft regelbundna möten med SKB.

Det första granskningsgruppsmötet för året hölls den **29 januari**.

Vid mötet gick gruppen igenom SSMs och MMDs yttranden till regeringen. Gruppen planerade även för sitt informationsmöte den 15 februari och den kommande finlandsexkursionen i maj.

Granskningsgruppen genomförde ett informationsmöte för allmänheten den 15 februari i Figeholm. SSM, SKB, och LKO var föredragande vid mötet som behandlade de yttranden som hade lämnats till regeringen av MMD och SSM. I mötte deltog ett femtiotal personer.

13-16 maj genomförde Granskningsgruppen, tillsammans med regionförbundet Kalmar län, en studieresa till Olkiluoto kärnkraftsanläggning och Eurajoki kommun. Gruppen lämnade Oskarshamn den 13/5 och reste med buss till Stockholm där de steg på Finlandsfärjan. Vid ankomsten till Åbo den 14/5 fortsatte gruppen med buss mot Olkiluoto där företrädare för Kärnkraftverket och djupförvarsprojektet tog emot och informerade om arbetet med att bygga ett slutförvar. Tyvärr fick vi inte möjlighet att se den påbörjade underjordsanläggningen på grund av att det pågick sprängningsarbete. Däremot fick vi en visning av en testanläggning och ett besökscenter.

Den 15/5 besökte gruppen Eurajoki kommun för gemensamt erfarenhetsutbyta i kärnavfalls-

frågan. I samtalet fokuserade deltagarna på hur kommunerna kommunicerar med allmänheten om de här tekniskt svåra frågorna och jämförde hur opinionsbildningen sker i Eurajoki och Oskarshamn. Därefter återvände gruppen till Åbo och Finlandsfärjan tillbaka till Stockholm där de steg på bussen den 16/5 för hemfärd till Oskarshamn.

Den **6 december** genomförde Granskningsgruppen sitt allra sista sammanträde.

På dagordningen stod bland annat att diskutera erfarenheter av Finlandsexkursionen.

SKB deltog och informerade om den fortsatta projekteringen av Clink och den fortsatta processen för SKBs tillståndsansökan.

En av deltagarna i IAEA/GMF-mötet i Wien berättade om det mötet.

Gruppen diskuterade hur det fortsatta LKO-arbetet bör bedrivas under 2019.

Bilageförteckning

- Bilaga 1 Minnesanteckningar granskningsgruppen 2018
- Bilaga 2 Sammanfattande räkenskapsberättelse, resultat- och balansräkning 2018

